

YAMK-opinnäytetyöt ja tutkimuksellinen kehittäminen

Soili Mäkimurto-Koivumaa, FT, YAMK-yliopettaja, Teollisuus ja luonnonvara-ala, Lapin ammattikorkeakoulu

Marika Kunnari, TtT, YTM, YAMK-yliopettaja, Digiajan palvelujohtaminen, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: YAMK, opinnäytetyö, tutkimuksellinen kehittäminen

YAMK-koulutuksen rooli ja tehtävä

Ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla (YAMK) on takanaan jo 15 vuoden taival. Bolognan prosessin mukanaan tuoman kaksiportaisen korkeakoulututkintojärjestelmän innoittamana ensimmäiset kokeilut aloitettiin vuonna 2002 (ks. Karjalainen 2008). Järjestelmä vakiinnutettiin vuonna 2005; Lapin ammattikorkeakoulun eri kampuksillakin on oltu aktiivisesti mukana ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kehittämisessä 2000-luvun alkuvuosista lähtien.

Lainsäädännöstä tulevan määritelmän mukaisesti ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän tarpeisiin perustuvaa korkeakouluopetusta, joka tuottaa osaajia ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Edellisen lisäksi ammattikorkeakoulujen tulee muun muassa harjoittaa aluekehitystä ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa sekä kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (ks. arene.fi/ammattikorkeakoulut). Työelämäläheiset ja työelämälähtöiset YAMK-koulutukset vastaavat kyseiseen ammattikorkeakouluille määriteltyyn tehtävään. Tätä tukee myös koulutuksen hakukelpoisuuden ehto, jonka mukaan hakijalla tulee olla amk-tutkinnon jälkeistä työkokemusta vähintään kolme vuotta. Työelämäkytkentää kuvaa lisäksi nykyinen lainsäädäntö (VNA 1129/2014 §5), jonka mukaan YAMK-koulutuksen sisältävien opintojen tavoitteena on, että valmistuneella on tutkinnon suoritettuaan sekä laajat että syväiset tiedot toimia ”työelämän kehittäjänä vaativissa

asiantuntija- ja johtamistehtävissä”. Tähän perustuen Lapin ammattikorkeakoulun YAMK-koulutuksissa erityisenä painopisteenä on työelämän osaamistarpeista vahvasti esille noussut johtamis- ja kehittämisosaaminen (ks. Kärnä 2016).

YAMK-tutkinnon tulee antaa opiskelijalle omaan ammattialaan liittyvää osaamista, tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua sekä kehittää viestintätaitoja ja tuoda valmiuksia kansainväliseen toimintaan (VNA 1129/2014 §5). Vertailuun voidaan ottaa yliopistojen maisteritutkintoja (VNA 1039/2013 §12) koskevien tavoitteiden ensimmäinen kohta, jossa todetaan ylempään korkeakoulututkinnon johtavan koulutuksen tavoitteista, että ”...tutkinnon suorittaneella on: 1) pääaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden hyvä tuntemus ja sivuaineiden perusteiden tuntemus taikka koulutusohjelmaan kuuluvien syventävien opintojen hyvä tuntemus;”. Yliopistojen maisteritutkinnoissa ensisijaisena on siten ns. substanssiosaamisen hyvä hallinta. Yliopistojen maisteritutkintojen tehtävänä on valmentaa valmistuvia työelämään (ks. Sinkkonen ym. 2015), kun taas YAMK-tutkintoon tulevilla on jo taustallaan vahva työelämäyhteys, jonka pohjalta he voivat opintojensa kautta kehittää työelämää ja useimmiten omaa työyhteisöään. Kumpikin ylempi korkeakoulututkinto on lainsäädännön mukaan samanarvoinen julkisiin tehtäviin hakeuduttaessa.

YAMK-opinnäytetyöprosessi tutkimuksellisena kehittämistoimintana

Keskeinen osa YAMK-tutkintoa on opinnäytetyö, joka on laajuudeltaan 30 opintopisteen (800 tuntia opiskelijan työtä) laajuinen kehittämistehtävä. Sen avulla opiskelija osoittaa kykyään soveltaa tutkimustietoa, valmiuttaan itsenäiseen ja vaativaan asiantuntijatyöhön sekä käyttää valittuja tutkimus- ja kehittämismenetelmiä. Lapin AMKissa opinnäytetyöprosessi koostuu viidestä vaiheesta: aiheanalyysivaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe, arviointivaihe ja julkistamisvaihe. Opinnäytetyöprosessin keskeisinä osapuolina ovat sen toteuttajan eli opiskelijan lisäksi työn ohjaaja, jolla tulee olla yliopiston jatkotutkinto sekä työn toimeksiantaja eli organisaatio, jolle työ tehdään ja jonka toimintoa kehittämistehtävän avulla tutkitaan ja kehitetään.

Toimeksiantajan tehtävänä on muun muassa määritellä työn tavoitteet, vastata työn toteuttamisen mahdollisuuksista organisaatiossa ja antaa työstä kirjallista palautetta. Opiskelijan keskeisiin tehtäviin opinnäytetyöprosessissa kuuluu opinnäytetyösuunnitelman

laadinta, työn aikataulusuunnittelu, yhteydenpito ohjaajaan ja toimeksiantajaan, työn dokumentointi ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaisesti sekä tulosten esittely yhteisessä seminaarissa. Opinnäytetyön ohjaajan vastuulla on muun muassa opiskelijan tukeminen tutkimuksellisen kehittämistehtävän toteuttamisen eri vaiheissa, auttaminen ongelmakohtissa ja ohjaaminen työvaiheiden aikaisissa eettisissä ratkaisuisissa. Ohjaaja osallistuu lisäksi työn arviointiin ja antaa palautetta koko prosessista opiskelijalle.

YAMK-opinnäytetyö on opiskelijan oma kehittämisprosessi, jonka toteuttamisesta ja tuloksista hän vastaa itse. Kehittämistyön aikana opiskelija saa prosessin mukaisesti tukea ohjaajalta sekä toimeksiantajalta. Täyttääkseen tutkimuksellisen kehittämishankkeen vaatimukset opinnäytetyön tuloksena voi syntyä uutta tietoa tutkittavasta kohteesta, ratkaisu organisaation toimintaan liittyvään ongelmaan tai uusia toimintamalleja, tutkimuskohteita ja -avauksia.

Esimerkkejä käytännön tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta YAMKissa

Lapin ammattikorkeakoulussa on kaikkiaan kymmenen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, joista yhdeksän liittyy läheisesti johonkin ammattikorkeakoulun neljästä osaamisalasta. Lisäksi syksystä 2017 alkaen YAMK-tutkintoon on voinut opiskella monialaisessa, kokonaan verkossa toteutettavassa Digiajan palvelujohtamisen koulutuksessa. YAMK-koulutusten opinnäytetyönä toteutettavat kehittämistehtävät voivat olla joko perinteisiä yksin tai parityönä tehtäviä koulutuskohtaisia töitä tai monialaisessa ryhmässä toteutettavia kehitystehtäviä.

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan YAMK-koulutukset profiloituvat alan asiantuntijuuden, johtamisen ja tutkimuksellisen kehittämisen edistämiseen. Viimeaikaisissa tutkimuksellisissa kehittämistehtävissä on keskitytty lukuisten yksityisen ja julkisen sektorin yritysten ja organisaatioiden kehittämistarpeisiin sekä Lapissa että muualla Suomessa. Kehittämistehtävien kohteena ovat olleet muun muassa näyttöön perustuvan hoitotyön, työhyvinvoinnin ja -työilmapiirin sekä työn tehokkuuden kehittäminen. Lisäksi kohteena ovat olleet muun muassa lasten liikkumisen edistäminen ja sähköisen palvelun kehittäminen osaksi diabeetikon omahoitoa. Yhden kehittämistehtävän tarkoituksena oli tuottaa arvolähtöinen perehdytysmalli hoivakotiin. Tavoitteena kehittämistyössä oli tuoda arvot aiempaa paremmin näkyviksi hoivakodin työntekijöille ja tämän myötä asukkaille ja heidän omaisilleen. Toisen

kehittämistehtävän tarkoituksena oli kuvata näyttöön perustuva yhtenäinen lääkehoitotyön toimintakäytäntö kirurgian vuodeosastolla. Tavoitteena oli kehittää ja yhtenäistää lääkehoidon käytäntöjä sekä lisätä potilasturvallisuutta. Kolmannen kehittämistehtävän tarkoituksena oli puolestaan tuottaa moniammatillinen ryhmämuotoinen elintapamuutosmalli kouluterveydenhuoltoon. Tavoitteena kehittämistyössä oli ylipainoisen nuoren motivoituminen elintapamuutosohjaukseen ja edelleen elintapamuutoksiin.

Teollisuuden ja luonnonvarojen osaamisalan koulutuksissa on tehty useita tutkimuksellisia kehittämistehtäviä, joiden kohteina on ollut mm. organisaatiomuutosten vaikutukset, toiminnan prosessien kehittäminen, osaamisvaatimusten tunnistaminen ja kehittäminen sekä palvelutuotteiden kehittäminen. Toimeksiantajina ovat olleet niin suurteollisuuden yritykset, PK-yritykset kuin julkiset organisaatiotkin. Yhden opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa suunnittelupalveluiden henkilöstön työhyvinvointiin, johtamiseen, osaamiseen ja viestintään liittyviä kokemuksia ja tunteuksia ulkoistamisen jälkeen. Toisen esimerkin taustalla oli kansainvälisen yrityksen halu kehittää yhden toimipaikan toimintamalleja ja tätä kautta tehostaa toimintaa, parantaa viihtyvyyttä sekä kehittää työturvallisuutta. Toimipaikalla aiemmin aloitettu kehitystyö Lean-ajattelumallin 5S-työkalun käyttöönoton osalta ei kaikilta osin ollut edennyt toivotulla tavalla, joten tehdyn opinnäytetyön tavoitteena oli löytää keinoja muutosprosessin edistämiseksi. Kolmas esimerkki liittyi suuren teollisuusyrityksen osaamisenhallinnan ja kehittämisen nykytilan kuvaukseen. Työn tavoitteena oli selvittää toimenpiteitä, joilla osaamisen hallintaa ja kehittämistä voidaan parantaa jatkossa. Työn yhteydessä tehtiin laajaa benchmarking-selvitys, jonka avulla kartoitettiin hyviä esimerkkejä ja toimintamalleja teollisen yrityksen osaamisenhallinnan kehittämistä varten.

Kaupan ja kulttuurin osaamisalan englanninkielisessä International Business Management – koulutuksessa opinnäytetyöt ovat opiskelijan työorganisaation kehittämistehtäviä, jotka keskittyvät case-yritysten kansainvälistymiseen, muutosjohtamiseen, uusiin innovatiivisiin liiketoimintamalleihin, työhyvinvointiin sekä johtamiskulttuureihin. Case-organisaatiot ovat sekä suuria että pieniä yrityksiä, mutta myös julkishallinnon toimijoita. Kansainvälistymissuunnitelmia on tehty suomalaisille ja ulkomaisille yrityksille liittyen mm. Venäjän, Kiinan, Ruotsin, Saksan, Australian, Brasilian, Ranskan, Kazakstanin kanssa yhteistyöhön. Yhden opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, tunnistaa ja analysoida uusien ja kansainvälisten leipomotuotteiden mahdollisuuksia Ruotsin vähittäistavara-, kaupan ja Foodservice-sektorilla. Pää tavoitteena oli arvioida vallitsevaa liiketoimintaympäristöä,

tunnistaa tärkeimmät kilpailijat ja heidän tuotteensa, sekä analysoida tapausyrityksen sisäisiä mahdollisuuksia ja valmiuksia vastata markkinoiden tarpeisiin. Toisen opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Kemin kaupungille Kiinan strategiakehys tutkimalla ja analysoimalla Kiinan globalisaatiosuunnitelmaa, sen mahdollisia vaikutuksia Kemiin ja sitä, miten Kemi hyötyy näistä mahdollisuuksista. Kolmannen opinnäytetyön tavoitteena oli tutkimalla ja analysoimalla palveluiden nykytilanteen pohjalta luoda tapausyritykselle suosituksia ja työkaluja kehittää yrityksen palveluita. Lisäksi opinnäytetyössä tarkasteltiin, kuinka palvelumuotoilu ja erityisesti yhteiskehittäminen voisi helpottaa tarjouspyyntöprosessin työstämistä tapausyrityksessä.

Edellä kuvattujen alakohtaisten opinnäytetyöprosessien lisäksi syksyllä 2016 käynnistyi kaksi monialaista opinnäytetyöryhmää (MONT), toinen Kemissä ja toinen Rovaniemellä. Ryhmissä oli yhteensä 21 eri koulutusalojen opiskelijaa. Opinnäytetyöprosessin tuloksena syntyi kaksi julkaisua, joihin on koottu monialaisten opiskelijaryhmien työn tulokset. Kummankin MONT-ryhmän toimeksiantajina oli sekä alueen yrityksiä että julkisen sektorin toimijoita. Kemin MONT-ryhmässä valmistui seitsemän tutkimusartikkelia, joiden aiheet liittyivät muun muassa teollisuusmatkailun kehittämiseen, jakamistalouden mahdollisuuksien selvittämiseen matkailun alalla, suunnittelutoimiston toimintaprosessin kehittämiseen sekä julkisen organisaation osaamisen johtamisen haasteisiin. Rovaniemen MONT-ryhmässä valmistui kuusi tutkimusartikkelia, joissa selvitettiin esimerkiksi paikallisen palvelun kehittämistä yrittäjäyhteisön näkökulmasta, julkisen organisaation työvuorosunnittelua ja lappilaisen sivukylän asukkaiden näkemyksiä tulevaisuuden elinvoimaisesta kylästä ja onnellisista asukkaista (ks. Koikkalainen 2018, Mäkimurto-Koivumaa 2018).

Yhteenveto

Lapin ammattikorkeakoulusta ja sitä edeltäneistä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta ja Rovaniemen ammattikorkeakoulusta on vuoden 2017 loppuun mennessä valmistunut jo yli 900 YAMK-tutkinnon suorittanutta eri alojen työelämän kehittäjää. YAMKin tutkimuksellisen kehittämistoiminnan voidaan siten nähdä edistäneen laajalti opinnäytetyöprosessien kehittämistehtävien muodossa aluekehitystä sekä muun muassa kohdeorganisaatioiden työn tekemisen käytäntöjä, työn tehokkuutta, yhteistyötä sekä asiakaspalvelua. Eräs entinen YAMK-tutkinto-opiskelija kiteyttää asian seuraavasti:

"Minun opinnäytetyöni tulokset elävät mukana täällä meidän käytännön (...) työssä päivittäin. Pidimme tässä myös vasta kehittämisiltapäivän (...) ja siinä kävimme jälleen yhdessä läpi näitä tuottamiamme toimintamalleja. (...) mallista on ollut meille hyötyä, asiakaspalvelumme on parantunut (...)."

YAMKissa tutkimuksellinen kehittämistoiminta on työelämäläheisen ja työelämälähtöisen opinnäytetyöprosessin ja siihen liittyvän opetuksen kivijalka. Eikä opinnäytetyöprosessi ole YAMKissa ainut kokonaisuus, jolla on vahva yhteys työelämään ja sen kehittämiseen. Suuri osa YAMKin opintojaksoilla toteutettavista oppimistehtävistä linkitetään työelämää ja yksittäisiä yrityksiä ja organisaatioita kehittäviksi selvittämällä niiden kehittämistarpeita ja vastaamalla niihin sekä lisäämällä organisaatioiden työntekijöiden eli YAMK-opiskelijoiden asiantuntijuutta. Näissä yhteyksissä on kehitetty esimerkiksi strategisen johtamisen, osaamisen johtamisen sekä työelämän kehittämismenetelmien osaamista. Tällainen osaaminen ei ole sidottu alakohtaisuuteen tai substanssiosaamiseen, vaan se on ymmärrettävissä monialaisena, alakohtaiset rajat rikkomaan vaativana tulevaisuuden työelämän kehittämisasiantuntijuutena.

Lähteet

Karjalainen, S. (2008). Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot Suomen koulutus- ja innovaatiojärjestelmän kehittämisessä – opetusministeriön kehittämislinjaukset. Teoksessa: Levonen, J. (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Työelämäläheistä asiantuntemusta kehittämässä. HAMKin e-julkaisuja 3/2008

Koikkalainen, M. 2018. Elinvoimaisuus tulevaisuuden voimavarana. Monialaiset YAMK opinnäytetyöt pohjoista elinvoimaisuutta kehittämässä. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 2.
<http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Julkaisut/Lapin-AMKin-julkaisut?itemid=2385&showlocation=9b9951a6-d3f2-4f74-a9b8-01b12569019f>

Kärnä, V. 2016. YAMK-koulutusten kehittäminen Lapin AMK:ssa 2014–2016. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 2.

Mäkimurto-Koivumaa, S. 2018. Lapin tuntu - osallisuus, merkityksellisyys, hyvinvointi. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset. 1.
<http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Julkaisut/Lapin-AMKin-julkaisut?itemid=2386&showlocation=9b9951a6-d3f2-4f74-a9b8-01b12569019f>

Sinkkonen, M., Tapani, A., Aho, M., Lipponen, V., Wallin, O. Saarni, L. & Cumini, A. 2015. Ylempi AMK-koulutus työelämän kumppanina – moniammatillinen asiantuntijuus hyötykäyttöön. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 82.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. Viitattu 5.4.2018
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129> .

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 1039/2013. Viitattu 5.4.2018
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131039>.